

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

РАДЗІВІЛ ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА

УДК 371.134:78(07)

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ
ДО НАВЧАННЯ МУЗИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Умань – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Комар Ольга Анатоліївна,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хижна Ольга Петрівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування;

кандидат педагогічних наук
Іванніков Сергій Іванович,
Вищий навчальний комунальний заклад «Балтське педагогічне училище» Одеської області,
директор.

Захист відбудеться «31» березня 2015 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 74.053.01 в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини за адресою: 20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2.).

Автореферат розіслано «27» лютого 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. М. Коляда

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток сучасного українського суспільства потребує підвищення ролі освіти та розширення її функцій. У «Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір» (2005) зазначається, що створення інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни у всіх напрямках розвитку держави та в системі її структурі загальної середньої освіти спонукають до удосконалення і поглиблення педагогічної освіти, підготовки вчителя нової генерації. У цьому ж документі визначено завдання щодо розвитку педагогічної освіти: створення такої системи педагогічної освіти, яка забезпечить формування педагогічних працівників, спроможних на демократичних та гуманістичних засадах здійснювати професійну діяльність, спрямовану на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також на вироблення здатності бути конкурентоспроможною на ринку праці.

Одним із напрямів програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» є підвищення стандартів життя. Важлива ланка цього напрямку – реформа системи освіти, однією з проблемних ситуацій якої на сучасному етапі є невідповідність її якості сучасним вимогам. Як зазначається у програмі, мета реформи системи освіти – підвищення конкурентоспроможності української освіти, інтеграція системи української освіти в єдиний європейський освітній простір. Важливим завданням у досягненні цієї мети визначено підвищення якості освіти, одним із чинників якого є створення умов для раннього виявлення творчих нахилів дитини. Вирішальна роль у цій справі належить педагогічним працівникам системи початкової освіти, а також навчальним закладам (училища, коледжі, університети), які готують учителів початкової школи. Зважаючи на це, у дослідженнях сучасних науковців значна увага надається проблемі підготовки майбутніх учителів. Аналіз праць, присвячених підготовці студентів педагогічного коледжу до професійної діяльності, свідчить про їхню змістову різноманітність. Так, загальнопедагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів досліджували А. Алексюк, І. Бех, Б. Гершунський, О. Глузман, В. Кремень, І. Підласий, Т. Ротерс, С. Сисоєва, М. Ярмаченко та ін. Вагомий внесок у формування професійно-педагогічної майстерності вчителів зробили Ю. Азаров, Є. Барбіна, О. Браславська, О. Виговська, І. Зязюн, В. Кан-Калик, В. Кузь, Н. Кузьміна, Н. Побірченко, С. Совгіра та ін. Різні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів у галузі мистецької освіти досліджувалися такими вченими, як: Л. Арчажнікова, В. Дряпіка, Л. Масол, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Танько, О. Хижна, Г. Шевченко та ін.

Предметом дисертаційних досліджень були компоненти педагогічної майстерності вчителів музики (В. Крицький, Т. Стратан, Н. Тимошенко-Гуральник, К. Щедролосоєва та ін.); формування музично-виконавської діяльності (І. Мостова, Г. Саїк та ін.); особливості удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музики (М. Букач, Т. Ткаченко та ін.).

Теоретико-методологічну основу базової педагогічної освіти майбутніх учителів як найважливіший етап у системі неперервної педагогічної освіти вчителя

досліджував В. Шахов; М. Костенко, Н. Сидорчук, О. Слободян вивчали саморозвиток майбутнього вчителя; проблеми естетичного виховання майбутніх учителів були предметом досліджень Л. Гончаренко, В. Подрезова.

Праці П. Гусака, В. Денисенко, В. Імбер, І. Колеснікової, А. Коломієць, А. Кудусової, В. Матіяш, О. Остряньської, В. Садової, Ж. Сироткіної, Л. Хомич, Л. Хоружої та ін. присвячено різним аспектам підготовки вчителів початкової школи. Проблеми підготовки майбутніх учителів молодших класів до професійної діяльності досліджували В. Андрющенко, Н. Євстігнєєва, Л. Зімакова, С. Іванніков О. Комар, С. Литвиненко, З. Сирота, О. Снігур, В. Федорчук, Ю. Шаповал та ін.; І. Боднарук, Л. Василевська-Скупа, К. Васильковська, О. Маруфенко, І. Могилей, Н. Мозгальова, Л. Побережна, І. Полубоярина, Н. Сегеда, Т. Ткаченко та ін. досліджували підготовку майбутнього вчителя музики.

Підготовка майбутніх учителів музики до різних напрямів професійної діяльності була предметом дослідження Т. Борисенко, Т. Борисова, В. Процюк та ін. Різні аспекти підготовки студентів педагогічного коледжу досліджували П. Горкуненко, В. Михальська, М. Шик та ін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури вказує на широкий діапазон досліджень напрямів підготовки студентів до професійної діяльності, різних компонентів підготовки майбутніх учителів до викладання шкільних предметів, інших аспектів підготовки студентів педагогічного коледжу. Однак проблема підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів не була предметом цілісного педагогічного дослідження. Потреба розв'язання зазначеної проблеми актуалізується наявністю *суперечностей* між:

- підвищеними вимогами до підготовки студентів у педагогічних коледжах та низьким рівнем підготовки абітурієнтів музичних відділень;
- необхідністю раціонального використання часу навчання та недостатньою увагою до організації самостійної роботи студентів;
- зростаючою роллю самоосвіти та несформованістю вмінь майбутніх учителів до самонавчання та самовиховання.

Отже, актуальність проблеми, її недостатня розробленість та необхідність розв'язання зазначених суперечностей зумовили вибір теми дослідження – **«Підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося відповідно до наукової теми кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі: «Інноваційні технології у підготовці вчителя початкової школи» (0111U009199), що входить до плану науково-дослідної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. У контексті наукової теми автором досліджувалася проблема підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Тема дослідження затверджена вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 7 від 25.02.2008) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 28.10.2008).

Мета дослідження – на основі теоретичного обґрунтування проблеми дослідження розробити й експериментально перевірити модель підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Гіпотеза дослідження. Підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів буде ефективною за умови запровадження моделі, яка охоплює: мету, компоненти, зміст, форми, засоби, принципи навчально-виховного впливу досліджуваної підготовки, критерії і рівні готовності, педагогічні умови та результат.

Відповідно до мети і гіпотези визначено такі **задачі дослідження**:

1. Вивчити стан дослідженості проблеми підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.
2. Науково обґрунтувати сутність, структуру і зміст підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.
3. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.
4. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів; розробити та експериментально перевірити модель досліджуваного процесу.

Об'єкт дослідження – процес підготовки студентів педагогічного коледжу до професійної діяльності.

Предмет дослідження – компоненти, зміст, форми, принципи навчально-виховного впливу та педагогічні умови як складові моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Методи дослідження. Для розв'язання задач дослідження і досягнення мети були використані такі методи: *теоретичні* – аналіз філософської, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, а також узагальнення одержаної інформації, передового та власного досвіду у підготовці студентів педагогічного коледжу; порівняння умов підготовки студентів педагогічних училищ минулих років та сучасних педагогічних коледжів; упорядкування та класифікація педагогічних явищ, що стали основою педагогічних умов, які сприяють підвищенню готовності студентів до педагогічної діяльності; конкретизація компонентів підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, принципів навчально-виховного впливу, педагогічних умов та засобів їх реалізації, що сприяють дослідженню та розробці моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів; *емпіричні* – методи опитування (бесіда, анкетування, психолого-педагогічне тестування) студентів і викладачів з метою визначення мотивації студентів до педагогічної діяльності, рівня їх потреби до самоствердження, прагнення до самовираження та самореалізації, направленості на досягнення успіху у професійній діяльності; проєктивні методи для вивчення результатів конструктивних творчих завдань; методи експертної оцінки й узагальнення незалежних характеристик, рейтингу з метою розподілу студентів за рівнями готовності до професійної діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний) з метою перевірки ефективності

визначених нами педагогічних умов і розробленої моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів; перевірка гіпотези за допомогою методів математичної статистики (статистичний аналіз результатів дослідження та їх інтерпретація за допомогою табличного процесора Excel з використанням вбудованих у нього статистичних функцій) з метою визначення їх суттєвості та надійності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- уперше розроблено модель підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, складовими якої є: мета, компоненти (організація самостійної роботи, підготовка до самонавчання та самовиховання, виховання у художньому колективі), зміст, форми, засоби, принципи навчально-виховного впливу, критерії (мотиваційний, теоретичний, практичний), показники та рівні (високий, достатній, середній, початковий) готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів; педагогічні умови підготовки (застосування індивідуального підходу, застосування інноваційного підходу, стимулювання активності й самостійності), які сприяють позитивній динаміці рівнів готовності студентів до досліджуваної діяльності;

- уточнено сутність, структуру і зміст підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів;

- удосконалено зміст, форми і методи роботи студента-баяніста (акордеоніста) з музичним твором у класі з основного музичного інструмента;

- подальшого розвитку набули основні положення теорії і методики підготовки студентів до професійної діяльності, організації їх самостійної роботи, самонавчання та самовиховання, а також теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні навчально-методичного комплексу, що вміщує: спецкурс «Організація роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами», «Практикум з організації роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами» з нормативної навчальної дисципліни «Оркестровий клас» підготовки молодшого спеціаліста галузі знань 0202 Мистецтво спеціальності 5.02020401 Музичне мистецтво, що сприяють підвищенню рівня готовності студентів до навчання музики молодших школярів; розробленні тематичного плану роботи педагогічного гуртка «Молодий науковець», навчально-методичного посібника «Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти», що формують уміння студентів працювати над музичним твором як одного із компонентів їхнього самонавчання та самовиховання і сприяють стимулюванню активності й самостійності останніх під час навчання. Матеріали дослідження можуть використовуватися викладачами, студентами, магістрантами ВНЗ.

Результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка про впровадження № 898/01 від 03.06.2014), Уманського гуманітарно-педагогічного

коледжу ім. Т. Г. Шевченка (акт про впровадження № 210 від 16.06.2014), Вищого навчального комунального закладу «Білгород-Дністровське педагогічне училище» (акт про впровадження № 228 від 06.06.2014), Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу (акт про впровадження № 01-07-240 від 05.09.2014).

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дослідження оприлюднено у вигляді доповідей на наукових, науково-практичних конференціях та семінарах різного рівня, зокрема:

– *міжнародних* – «Роль едукативного середовища в підготовці вчителя початкової школи» (Умань, 2010), «Дошкільна, передшкільна та початкова ланки освіти: реалії та перспективи» (Одеса, 2011), «Науково-педагогічна спадщина О. А. Захаренка як джерело виховання молодого покоління» (Черкаси, 2012), «Професійно-мистецька школа у системі національної освіти України» (Мала Білозерка, 2012), «Професійна підготовка вчителів: сучасні тенденції та перспективи розвитку» (Луцьк, 2012), «Дитинство і сучасний світ: питання теорії і практики», присвячені пам'яті Януша Корчака (Умань, 2012), «Наука и образование» (Прага, 2013), «Мистецтво у контексті освітньої парадигми: вітчизняний та зарубіжний досвід» (Умань, 2013), «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір» (Суми, 2013), «Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічних ідей Фрідріха Фребеля» (Херсон, 2014);

– *всеукраїнських* – «Підготовка майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього простору» (Бердянськ, 2009), «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в умовах ВНЗ» (Умань, 2009), «Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти» (Херсон, 2010), «Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів» (Умань, 2010), «Підготовка майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах варіативності змісту початкової освіти» (Бердянськ, 2011), «Традиції та інновації у підготовці вчителя початкової школи» (Умань, 2012), «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття: традиція й інноваційність» (Умань, 2012), «Актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін в Україні та за кордоном» (Умань, 2013), «Актуальні проблеми мистецької освіти в системі вищої школи» (Херсон, 2014);

– *міжвузівських* – «Естетика та етика мистецької освіти: теорія і світовий досвід» (Умань, 2011), «Застосування інтегрованого підходу в процесі формування професійної компетентності вчителя музики та музичного керівника» (Умань, 2011), «Психолого-педагогічні проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів у галузі мистецької освіти» (Умань, 2013), «Актуальні проблеми підготовки соціальних педагогів» (Умань, 2013).

Основні положення і висновки за результатами дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій освіті і кафедри музичного мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2008–2014).

Публікації. Основні результати дослідження відображено у 18 одноосібних наукових працях, з яких 8 відображають основні наукові результати (1 – у зарубіжному науковому фаховому виданні), 7 – апробаційного характеру, 3 – додатково відображають зміст дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел (348 найменувань, у тому числі 12 іноземними мовами), 6 додатків на 62 сторінках. Загальний обсяг роботи – 274 сторінки, обсяг основного тексту – 169 сторінок. Робота містить 20 таблиць, 10 рисунків (з яких 2 діаграми).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної наукової проблеми, визначено мету, сформульовано гіпотезу, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження, окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про апробацію і впровадження основних наукових положень, відомості про публікації та структуру роботи.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів»* – проаналізовано стан дослідженості проблеми у психолого-педагогічних працях, розкрито сутність, структуру та зміст підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

З'ясовано, що теоретико-методологічні засади базової педагогічної освіти майбутніх учителів – найважливіший етап неперервної педагогічної освіти вчителя, який забезпечує формування у студентів базових педагогічних компетентностей, необхідних для реалізації загальнопедагогічних функцій та постійного професійного саморозвитку (В. Шахов).

У ході дослідження проаналізовано компоненти та особливості педагогічної діяльності майбутнього вчителя, що дало змогу констатувати, що сутність підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів має такі складові:

1) розвиток педагогічних, музичних і творчих здібностей студентів, які стануть підґрунтям для подальшої самоосвіти та професійного самовдосконалення протягом життя;

2) формування педагогічних умінь та досягнення високопродуктивного рівня професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи, що забезпечить здійснення професійної діяльності на демократичних та гуманістичних засадах, створення у професійній діяльності необхідних умов для розвитку та самореалізації особистості учнів початкової школи, задоволення їх освітніх і духовно-культурних потреб, реалізації здібностей і талантів, утвердження у них моральних цінностей, духовної культури, відповідальності.

3) формування і вдосконалення власної педагогічної майстерності студентів для майбутньої професійної діяльності, яка уможливить органічне поєднання майбутніми учителями музичного мистецтва початкової школи навчальної, виховної, наукової, та інноваційної діяльності.

Структура підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів представлена нами у вигляді блоків. Перший з яких складають цикли підготовки (загальноосвітня, гуманітарна та соціально-педагогічна, природничо-наукова, професійно-практична). Встановлено спрямування всіх циклів підготовки. Другий блок структури базується на формах роботи зі студентами, зокрема: індивідуальна – навчання гри на музичному інструменті; колективна – участь в оркестрі народних інструментів; групова – набуття теоретичних знань. Оскільки здобуття професії вчителя музичного мистецтва завжди пов'язане із слуханням, вивченням та виконанням музичних творів, то форми роботи зі студентами сприяють розумінню змісту та художнього образу музичних творів.

Програма з музичного мистецтва для початкової школи передбачає такий вид музичної діяльності молодших школярів як музикування, тобто гру на дитячих музичних інструментах. Тож ми розглядаємо колективну форму роботи зі студентами – колективні художні заняття в оркестрі народних інструментів – як важливу складову їхньої підготовки до навчання музики молодших школярів та визначаємо її спрямування: розвиток особистісних якостей кожного студента, його інтелекту та музичних здібностей; засвоєння знань, вироблення умінь і навичок раціонального навчання для оволодіння професією; оволодіння вміннями застосовувати знання, набуті на індивідуальних заняттях з основного та додаткового музичних інструментів, диригування, постановки голосу та музично-теоретичних предметів; накопичення власного досвіду професійної діяльності.

Зміст підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів розуміємо як сукупність таких компонентів: підготовка до педагогічної діяльності шляхом формування педагогічних умінь і навичок; підготовка до творчого спілкування з молодшими школярами шляхом засвоєння знань про світ дитини; розвиток музично-педагогічних здібностей, систематично і планомірно підвищуючи свою професійну компетентність; формування та удосконалення компонентів педагогічної майстерності.

У другому розділі – *«Моніторинг стану підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів»* – проаналізовано стан підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів; проаналізовано стан дослідженості проблеми готовності у психолого-педагогічних працях; визначено критерії, показники, схарактеризовано рівні готовності, визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Порівняльний аналіз здобуття музичних спеціальностей молоддю в минулі десятиліття і сьогодні засвідчив, що двадцять років тому на підготовку вчителів музики відводилося 9–11 років. Спочатку учні навчалися 5–7 років (залежало від обраного музичного інструмента) в музичних школах або школах мистецтв. Вони здобували початкові музично-теоретичні знання з предметів «сольфеджіо» і «музична література» та оволодівали практичними навичками гри на основному та додаткових музичних інструментах. За 5–7 років навчання ці знання, уміння та навички досягали певного рівня, що давало змогу учням продовжувати навчання в педагогічних училищах упродовж чотирьох років та одержати кваліфікацію учителя музики.

Нині ж ситуація в часовому відношенні цілком змінилася. Щоб здобути професію вчителя музики у педагогічному коледжі (училищі), студенту відводиться чотири роки (для випускників дев'ятого класу) і три роки (для випускників одинадцятого класу), оскільки основний відсоток студентів, що приходять навчатися до музичного відділення педагогічного коледжу, не мають початкової музичної освіти. Підготовка таких студентів пов'язана з певними труднощами вже з першого семестру: вони починають вивчати сім абсолютно нових предметів; насамперед і якнайшвидше мають оволодіти основами музичної грамоти; здобути навички гри відразу на двох-трьох музичних інструментах; запам'ятовувати великий обсяг нової, інколи не відразу зрозумілої інформації. Потім потрібно довести ці знання, уміння та навички до професійного рівня, педагогічної досконалості, щоб, здобувши кваліфікацію вчителя музики, бути готовим до професійної діяльності за обраним фахом.

Проаналізувавши програму з музичного мистецтва для початкової школи за 2012 рік, ми виявили, що загальна кількість музичних творів (або їх фрагментів) становить 998 одиниць. Під час навчання у коледжі студенти навряд чи зможуть опанувати навіть 25 % всієї програми, отже, вони повинні бути готові до щоденного саморозвитку і самоосвіти під час професійної діяльності. Тож доводиться визнати стан підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів як такий, що не задовольняє сучасні вимоги українського суспільства, а тому потребує удосконалення змісту підготовки з дисциплін «Основний музичний інструмент» та «Оркестровий клас».

У ході дослідження сформульовано інформативні, проєктивно-конструктивні, комунікативні та дидактично-організаційні вимоги до майбутніх учителів музичного мистецтва у початковій школі, які являють собою основу готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Для визначення рівнів готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів ми визначили критерії та показники:

– *мотиваційний* (наявність позитивного ставлення до професійної діяльності; потреба самоствердження; прагнення до самовираження та самореалізації; направленість на досягнення успіху);

– *теоретичний* (знання психолого-педагогічні, методичні, спеціальні з музично-теоретичних дисциплін; знання особливостей самостійної роботи з метою продуктивного і раціонального використання часу для набуття професійних знань, умінь і навичок та планування і здійснення процесу самонавчання та самовиховання; знання сутності колективної, групової та індивідуальної роботи на уроці з музичного мистецтва; знання психологічних особливостей молодшого школяра та сутності диференційованого підходу до кожного з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків тощо);

– *практичний* (достатні уміння і навички з основного та додаткового музичних інструментів, акомпанементу, постановки голосу, диригування; достатні уміння і навички з хорового класу і практики роботи з хором, хорового аранжування та оркестрового класу; уміння планувати навчально-виховний процес відповідно до вимог чинних навчальних планів і програм з музичного мистецтва для молодших школярів та планувати педагогічну діяльність на окремому уроці і в системі уроків з музичного мистецтва взагалі; уміння використовувати ефективні для мистецької

освіти методи навчання, доцільні форми і види музичної діяльності молодших школярів та поєднувати колективну, групову, індивідуальну форми роботи на уроці з музичного мистецтва; вміння здійснювати диференційований підхід до учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків тощо).

Відповідно до визначених критеріїв і показників схарактеризовано чотири рівні готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: високий, достатній, середній, початковий.

Високий рівень умовно визначає високий ступінь готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. Студенти-музиканти, які досягли цього рівня, зацікавлені педагогічною діяльністю і мають яскраво виражене емоційно-позитивне ставлення до неї. Вони мають глибокі теоретичні знання з психолого-педагогічних і спеціальних музично-теоретичних та музично-виконавських дисциплін. На високому рівні володіють основами технологій музичного виховання молодших школярів, високими професійними вміннями і навичками, творчо застосовують їх на практиці. Самостійно планують і застосовують ефективні для мистецької освіти методи навчання, доцільні форми і види музичної діяльності молодших школярів. Вміють поєднувати колективну, групову та індивідуальну форми роботи на уроці з музичного мистецтва, готові здійснювати диференційований підхід до молодших школярів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків.

Достатній рівень мають студенти-музиканти, зацікавлені педагогічною діяльністю з вираженим емоційно-позитивним ставленням до неї, стійкими теоретичними знаннями з психолого-педагогічних і спеціальних музично-теоретичних та музично-виконавських дисциплін. Такі студенти на достатньому рівні володіють основами технологій музичного виховання молодших школярів, професійними вміннями і навичками та застосовують їх на практиці без видимих виявів творчого підходу. Намагаються самостійно планувати і застосовувати ефективні для мистецької освіти методи навчання, доцільні форми і види музичної діяльності молодших школярів. Можуть обґрунтувати і мотивувати поєднання колективної, групової та індивідуальної форм роботи на уроці з музичного мистецтва, диференційований підхід до молодших школярів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків та стараються застосовувати це на практиці.

Середній рівень характерний для студентів-музикантів, у яких мотивація на педагогічну діяльність має нестійкий характер, що виявляється у навчально-виховному процесі як не зовсім добросовісне виконання завдань. Студенти цієї рівневої групи знають визначення і сутність навчання музики учнів початкової школи, але озвучують це з великими неточностями. Володіють основами музичного виховання молодших школярів, професійними вміннями і навичками не повною мірою. Колективну, групову та індивідуальну форми роботи на уроці з музичного мистецтва застосовують лише за зразком, відтворюючи наявні методичні розробки, допускають неточності.

Початковий рівень характерний для студентів-музикантів, які виявляють байдужість до педагогічної діяльності, не відчують зацікавленості нею. Їх знання визначень і сутності навчання музики учнів початкової школи обмежені, на такому ж рівні вони володіють основами музичного виховання молодших школярів,

професійними вміннями і навичками. На практичних заняттях розраховують на допомогу колег, або ж, не вникаючи у зміст навчального матеріалу, копіюють їхню роботу.

На основі аналізу наукової літератури, вивчення передового педагогічного досвіду нами визначено педагогічні умови, за яких підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів буде найефективнішою.

Перша педагогічна умова – *застосування індивідуального підходу* – спричинена виникненням суперечностей між зрослими вимогами до підготовки студентів у педагогічних коледжах та низьким рівнем навченості абітурієнтів музичних відділень і забезпечує умови для індивідуально-своєрідного розвитку здібностей студентів та ефективність педагогічного процесу.

Друга педагогічна умова – *застосування інноваційного підходу*, що пов'язано з виникненням суперечностей між необхідністю раціонального використання навчального часу та недостатньою увагою до організації самостійної роботи студентів і забезпечує інтенсивне освоєння ними музично-теоретичних знань з фахових предметів та формування основних навичок гри на музичних інструментах.

Третя педагогічна умова – *стимулювання активності й самостійності*, що зумовлене виникненням суперечностей між зрослим значенням самоосвіти та відсутністю цілеспрямованої підготовки майбутніх учителів до самонавчання та самовиховання і сприяє швидшому і якіснішому оволодінню знаннями, вміннями та навичками, розвитку особистості, її обдаровань, можливостей та забезпечує досягнення успіху в обраній професії.

З урахуванням теоретично обґрунтованих педагогічних умов нами розроблена модель підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

У третьому розділі – *«Експериментальна перевірка ефективності моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів»* – розкрито зміст та організацію педагогічного експерименту, розроблено систему заходів, спрямованих на реалізацію моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів та здійснено її впровадження на етапі формувального дослідження, а також висвітлено результати дослідно-експериментальної роботи.

У ході констатувального експерименту визначено вихідний рівень готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, респондентами якого стали 420 студентів музичних спеціальностей педагогічних коледжів, училища та університету, з них 212 студентів становили контрольну групу, 208 – експериментальну.

З метою одержання об'єктивних результатів щодо рівня готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів проводилися бесіди, анкетування, психолого-педагогічне тестування, виконувалися творчі письмові роботи з теми «Як я організовую свою самостійну роботу з основного музичного інструмента?», цілеспрямоване спостереження за діяльністю студентів під час педагогічної практики у початковій школі, аналіз продуктів діяльності, методики експериментального дослідження мотивації вибору діяльності викладача та досягнення успіху, обробка емпіричних даних успішності з предметів професійно-практичного циклу.

Одержані у процесі вихідної діагностики результати засвідчили, що високий рівень готовності до навчання музики молодших школярів зафіксовано у 10,0 % студентів, достатній – у 53,0 %, середній – у 36,0 % та початковий – у 1,0 % студентів. Загальний підсумковий коефіцієнт ($K_{\text{заг.}}$) готовності студентів у контрольній групі склав 0,681, в експериментальній – 0,678.

Під час констатувального експерименту було визначено низку причин, які знижують ефективність підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: низький рівень навченості абітурієнтів музичних відділень; недостатня увага до організації самостійної роботи студентів; відсутність цілеспрямованої підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до самонавчання та самовиховання.

Для ефективної підготовки студентів розроблено, теоретично обґрунтовано (що схематично зображено на рис. 1) комплекс взаємопов'язаних складників моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: мету, яка окреслює спрямованість підготовки; компоненти підготовки, принципи навчально-виховного впливу та педагогічні умови підготовки, реалізація яких забезпечує її ефективність; зміст, що передбачає підготовку студентів до навчання музики молодших школярів; форми та засоби організації вказаного процесу; складову оцінювання результативності (критерії та рівні) та очікуваний результат.

Суттєва увага звернена на інноваційні методи підготовки студентів, які не мають початкової музичної освіти, у класі з основного музичного інструмента (вправи для швидкого оволодіння міховими штрихами; різні методи швидкого вивчення нотного тексту напам'ять; вправи для раціонального формування вмінь та навичок гри лівою рукою; методи прискореного удосконалення дрібної моторики пальців рук, техніки виконання арпеджіо); на створення індивідуальних програм розвитку кожного студента з урахуванням здібностей, можливостей, прагнень і працелюбства; на стимулювання активності й самостійності шляхом зацікавленості миттєвими або швидкими позитивними результатами формування вмінь та навичок під час індивідуальних занять з основного музичного інструмента; організації самостійної роботи студентів та їх підготовки до самонавчання і самовиховання. Також для досягнення ефективності підготовки студентів впроваджено спецкурс з оркестрового класу «Організація роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами» та заняття наукового гуртка «Молодий науковець».

Для впровадження експериментальної підготовки студентів автором створено: спецкурс «Організація роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами»; репертуарний збірник «Практикум з організації роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами»; навчально-методичний посібник «Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти».

Аналіз результатів контрольного етапу формуального експерименту за означеними критеріями та показниками, поданих у таблиці 1, засвідчив суттєві позитивні зміни в експериментальній групі за визначеними рівнями. Так, в експериментальній групі на 56,25 % зросла кількість студентів з високим рівнем готовності до навчання музики молодших школярів, кількість студентів з достатнім, середнім і низьким рівнем готовності зменшилась відповідно на 23,07 %, 31,74 % та

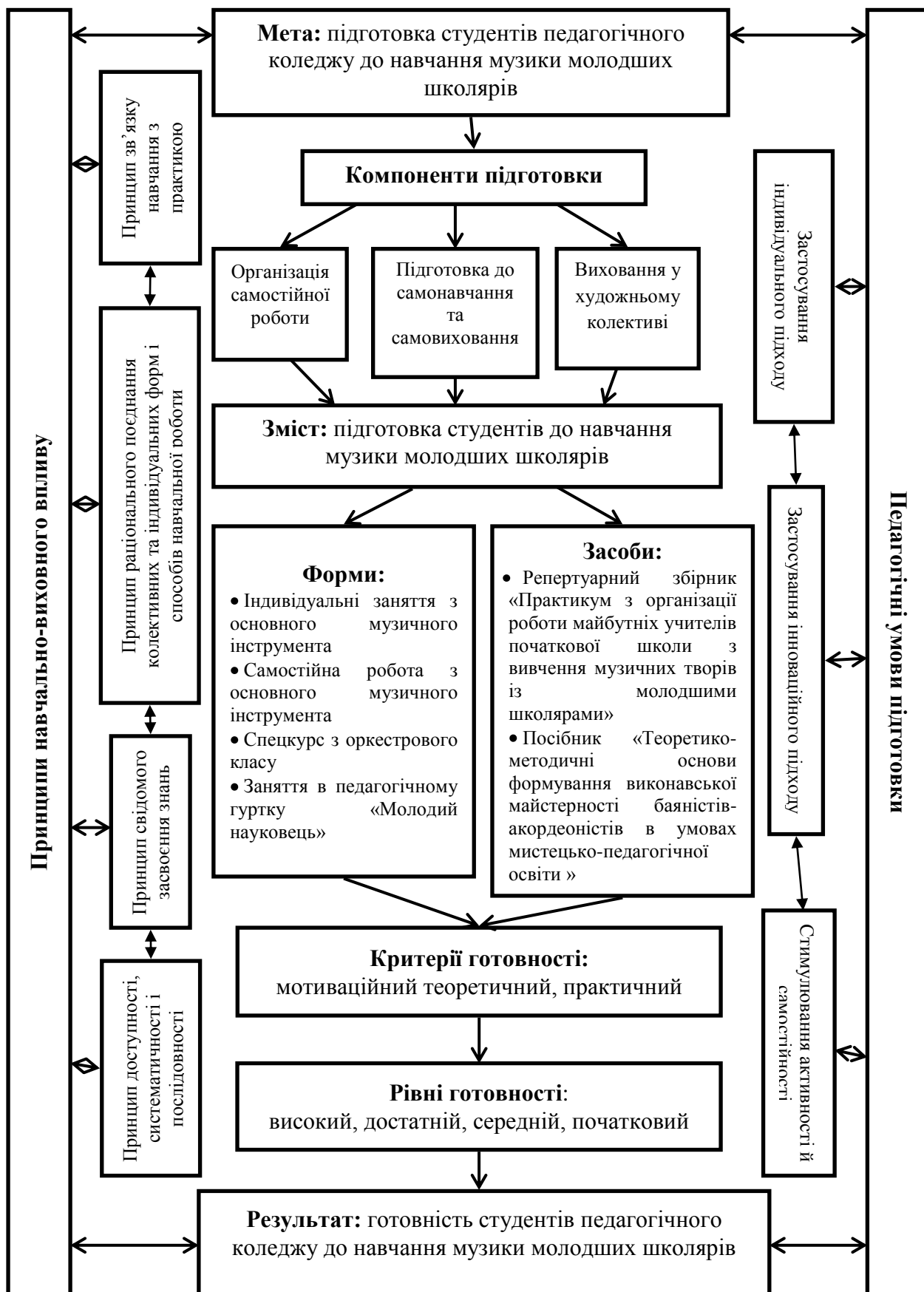

Рис. 1. Модель підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів

1,44 %. Аналіз результатів експериментального дослідження також засвідчив суттєві позитивні зміни у контрольній групі за визначеними рівнями. Так, у контрольній групі на 33,96 % зросла кількість студентів з високим рівнем готовності до навчання музики молодших школярів, кількість студентів з достатнім, середнім і низьким рівнем готовності зменшилась відповідно на 7,08 %, 25,94 % та 0,94 %.

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів за результатами констатувального та формувального етапів експерименту (у %)

Студенти Рівні	Контрольна група (КГ)						Експериментальна група (ЕГ)					
	на початок експерим.		на кінець експерим.		динаміка		на початок експерим.		на кінець експерим.		динаміка	
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Високий	23	10,85	95	44,81	+72	+33,96	21	10,10	138	66,35	+117	+56,25
Достатній	111	52,36	96	45,28	-15	-7,08	110	52,88	62	29,81	-48	-23,07
Середній	76	35,85	21	9,91	-55	-25,94	74	35,58	8	3,84	-66	-31,74
Низький	2	0,94	0	0	-2	-0,94	3	1,44	0	0	-3	-1,44

Загальний підсумковий коефіцієнт ($K_{\text{заг.}}$) готовності студентів у контрольній групі склав 0,838, в експериментальній – 0,906.

Результати експериментальної роботи були перевірені на міру їх суттєвості шляхом обчислення середніх показників рівнів готовності студентів та відповідних їм дисперсій за допомогою табличного процесора Excel з використанням вбудованих у нього статистичних функцій. Істотність відмінностей склала 3,564, що є більшим за $t_{\text{кр.}}$ (2,576), тобто відмінності є закономірними.

Графічно одержані результати представлено на рисунку 2.

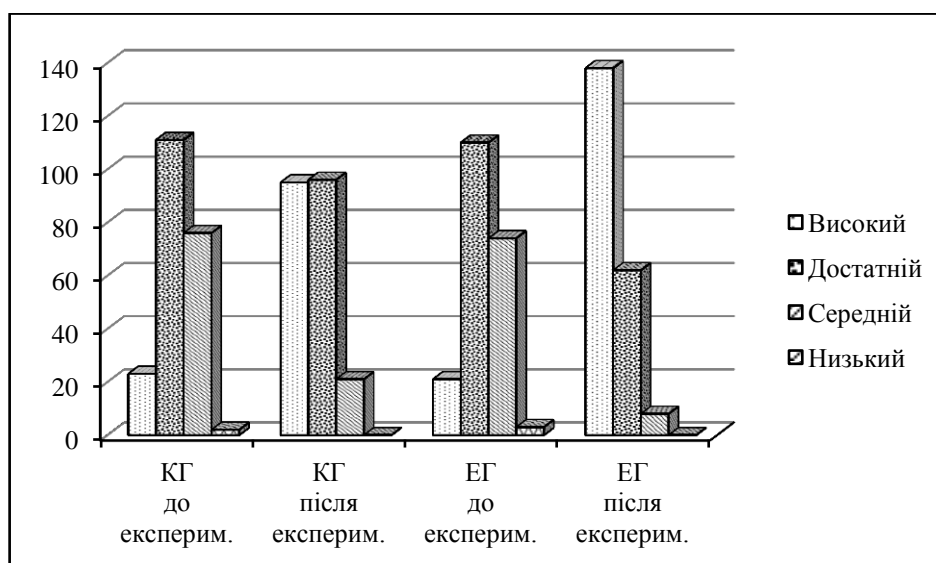

Рис. 2. Динаміка рівнів готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів

Отже, результати проведеної роботи переконливо доводять, що у студентів експериментальної групи відбулися значні позитивні зміни за всіма показниками; у студентів контрольної групи теж відбулися статистично значущі зміни, але різниця між результатами контрольної та експериментальної груп є суттєвою. Тож, проведений формувальний експеримент підтвердив ефективність і доцільність експериментальної моделі та педагогічних умов підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено науково-теоретичне обґрунтування і нове розв'язання актуального наукового завдання, що полягає в розробці та експериментальній перевірці моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

1. На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури встановлено, що підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів тісно пов'язана з проблемою пошуку нових шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів. Вона зумовлена об'єктивними вимогами початкової школи на сучасному етапі щодо створення умов для раннього виявлення творчих нахилів дитини, що покладає велику відповідальність на педагогічних працівників системи початкової освіти, а також на навчальні заклади освіти, які готують учителів початкової школи. З'ясовано, що наукова література вміщує широкий діапазон досліджень різних питань підготовки студентів до викладання шкільних предметів та інших аспектів підготовки студентів педагогічного коледжу, однак, проблема підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів не стала предметом окремого дослідження, тож є недостатньо розробленою.

2. Розкрито сутність підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, яку характеризуємо як сукупність таких складових: розвиток педагогічних, музичних і творчих здібностей студентів; формування педагогічних умінь та досягнення високопродуктивного рівня професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи; формування і вдосконалення власної педагогічної майстерності студентів для майбутньої професійної діяльності.

Визначено структуру підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, яка вміщує: цикли підготовки (загальноосвітня, гуманітарна та соціально-педагогічна, природничо-наукова, професійно-практична); форми роботи зі студентами (індивідуальна – навчання гри на музичному інструменті; колективна – участь в оркестрі народних інструментів; групова – здобуття теоретичних знань), які сприяють розумінню змісту та художнього образу музичних творів.

Розкрито зміст підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, який передбачає: підготовку до педагогічної діяльності; підготовку до творчого спілкування з молодшими школярами; розвиток музично-педагогічних здібностей; формування та удосконалення компонентів педагогічної майстерності.

3. Визначено критерії і показники готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: *мотиваційний критерій* – наявність позитивного ставлення студента до професійної діяльності; потреба самоствердження; прагнення до самовираження та самореалізації; направленість на досягнення успіху; *теоретичний критерій* – знання (психолого-педагогічні, методичні, спеціальні з музично-теоретичних дисциплін); знання особливостей самостійної роботи з метою продуктивного і раціонального використання часу для отримання професійних знань, умінь і навичок та планування і здійснення процесу самонавчання та самовиховання; знання сутності колективної, групової та індивідуальної роботи на уроці з музичного мистецтва; знання психологічних особливостей молодшого школяра та сутності диференційованого підходу до учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків тощо; *практичний критерій* – достатні уміння і навички з основного та додаткового музичних інструментів, акомпанементу, постановки голосу, диригування; достатні уміння і навички з хорового класу і практики роботи з хором, хорового аранжування та оркестрового класу; уміння планувати навчально-виховний процес відповідно до вимог чинних навчальних планів і програм з музичного мистецтва для молодших школярів та планувати педагогічну діяльність на окремому уроці і в системі уроків з музичного мистецтва взагалі; уміння використовувати ефективні для мистецької освіти методи навчання, доцільні форми і види музичної діяльності молодших школярів та поєднувати колективну, групову, індивідуальну форми роботи на уроці з музичного мистецтва; вміння здійснювати диференційований підхід до учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, можливостей, прагнень, інтересів, смаків тощо).

На основі критеріїв і показників визначено якісні характеристики рівнів готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів (високий, достатній, середній, початковий).

4. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: застосування індивідуального підходу; застосування інноваційного підходу; стимулювання активності й самостійності.

Розроблено й експериментально перевірено ефективність моделі вказаної підготовки, яка є цілісною системою, що охоплює: мету, компоненти підготовки, принципи навчально-виховного впливу та педагогічні умови підготовки, реалізація яких забезпечує її ефективність; зміст, що передбачає підготовку студентів до навчання музики молодших школярів; форми та засоби організації вказаного процесу; складову оцінювання результативності (критерії та рівні). Визначені компоненти моделі є взаємозалежними і взаємодоповнюючими один одного.

Для здійснення експериментальної підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів автором оновлено зміст нормативно-програмного забезпечення дисципліни «Оркестровий клас» в умовах мистецько-педагогічної освіти; удосконалено зміст, форми і методи роботи студента-баяніста (акордеоніста) з музичним твором у класі з основного музичного інструмента; створено: спецкурс з оркестрового класу «Організація роботи

майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами»; репертуарний збірник «Практикум з організації роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами»; навчально-методичний посібник «Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти».

Кількісний та якісний аналіз результатів формувального етапу дослідження підтвердив дієвість моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів, Так, в експериментальній групі на 56,25 % зростає кількість студентів з високим рівнем готовності до навчання музики молодших школярів, кількість студентів з достатнім, середнім і низьким рівнем готовності зменшилась відповідно на 23,07 %, 31,74 % та 1,44 %.

Результати проведеної роботи переконливо доводять, що у студентів експериментальної групи відбулися значні позитивні зміни за всіма показниками; у студентів контрольної групи теж відбулися статистично значущі зміни, але різниця між результатами контрольної і експериментальної груп є суттєвою з кращими показниками в останній.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний розгляд усіх аспектів підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. Перспектива подальших досліджень полягає в модернізації змісту, форм та методів підготовки студентів до професійної діяльності відповідно до сучасного українського суспільства та запитів української освіти; в удосконаленні технологій формування компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, розробці нових навчально-методичних посібників для студентів музичних спеціальностей педагогічних училищ, коледжів, університетів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Радзівіл Т. А. Особливості навчання музики молодших школярів у сільській школі / Т. А. Радзівіл // Вісник Черкаського університету. Сер.: Педагогічні науки. – Черкаси : ЧНУ, 2009. – Вип. 166 – С. 147–150.

2. Радзівіл Т. А. Шляхи подолання недоліків у підготовці студентів педагогічного коледжу до професійної діяльності / Т. А. Радзівіл // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – Вип. LI. – С. 40–48.

3. Радзівіл Т. А. Підготовка студентів педагогічного коледжу до самонавчання та самовиховання / Т. А. Радзівіл // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) [та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2010. – Вип. 35. – С. 218–223.

4. Радзівіл Т. А. Індивідуальний підхід до підготовки студентів педагогічного коледжу навчання музики молодших школярів / Т. А. Радзівіл // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 17: Теорія і практика навчання та виховання :

зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 16 – С. 231–238.

5. Радзівіл Т. А. До проблеми виховання художнього колективу студентів – майбутніх учителів початкової школи / Т. А. Радзівіл // Наука і освіта – 2011. – № 4/С. – С. 335–337.

6. Радзівіл Т. А. Інноваційна підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів / Т. А. Радзівіл // Вісник Черкаського університету. Сер. Педагогічні науки. – Черкаси : ЧНУ, 2012. – Вип. № 1 (214). – С. 105–108.

7. Радзівіл Т. А. Дидактичні принципи організації навчального процесу майбутніх вчителів початкової школи до викладання музики молодшим школярам / Т. А. Радзівіл // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) [та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Вип. 43, ч. 2. – С. 99–104.

8. Радзівіл Т. А. Критериальный подход при определении уровней готовности студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников / Т. А. Радзівіл // Азимут научных исследований : педагогика и психология. – 2014. – № 1. – С. 58–61.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Радзівіл Т. А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання музики молодших школярів / Т. А. Радзівіл // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи в умовах ВНЗ : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2009. – С. 85–87.

10. Радзівіл Т. А. Основні принципи організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу у підготовці до навчання музики молодших школярів / Т. А. Радзівіл // Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Херсон, 6–7 трав. 2010 р.). – Херсон, 2010. – С. 251–255.

11. Радзівіл Т. А. Підготовка студентів педагогічного коледжу до самонавчання та самовиховання / Т. А. Радзівіл // Роль едукативного середовища в підготовці вчителя початкової школи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Умань, 7–8 жовт. 2010 р.) – Умань : ПП Жовтий О. О., 2010. – С. 155–158.

12. Радзівіл Т. А. Інноваційна підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів / Т. А. Радзівіл // Десяті Міжнародні ювілейні Захаренківські педагогічні читання «Науково-педагогічна спадщина О. А. Захаренка як джерело виховання молодого покоління» : зб. матеріалів, (Черкаси, 2 лют. 2012 р.) / за заг. ред. проф. Десятова Т. М. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. – С. 69–71.

13. Радзівіл Т. А. Формування елементів естетичної культури у молодших школярів засобами музики / Т. А. Радзівіл // Василь Сухомлинський і школа XIX століття: традиція й інноваційність : матеріали Всеукр. наук. конф., (Умань, 5–6 квіт. 2012 р.) / гол. ред. Кузь В. Г. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – С. 119–121.

14. Радзівіл Т. А. Дидактичні принципи організації навчального процесу майбутніх вчителів початкової школи до викладання музики молодшим школярам

/ Т. А. Радзівіл // Традиції та інновації у підготовці вчителя початкової школи : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., (Умань, 11–13 жовт. 2012 р.). – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – С. 94–96.

15. Радзівіл Т. А. Воспитание художественного коллектива студентов – важное звено в подготовке будущих учителей музыки младших классов / Т. А. Радзівіл // Materiály IX mezinárodní vědecko–practickéj konference «Věda a vznik – 2012/2013». – Díl 21. Pedagogika. – Praha : Publishing House «Education and Science», 2013. – С. 22–25.

Наукові праці, які додатково відображають зміст дисертації

16. Радзівіл Т. А. Організація роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами. Спецкурс з оркестрового класу / Т. А. Радзівіл. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – 46 с.

17. Радзівіл Т. А. Практикум з організації роботи майбутніх учителів початкової школи з вивчення музичних творів із молодшими школярами / Т. А. Радзівіл. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – 146 с.

18. Радзівіл Т. А. Теоретико-методичні основи формування виконавської майстерності баяністів-акордеоністів в умовах мистецько-педагогічної освіти / Т. А. Радзівіл. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. – 129 с.

АНОТАЦІЇ

Радзівіл Т. А. Підготовка студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, 2015.

У дисертації досліджено проблему підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. Доведено актуальність теми, проаналізовано зміст і стан підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів і з'ясовано особливості цього процесу. Виокремлено компоненти підготовки студентів: організація самостійної роботи, підготовка до самонавчання та самовиховання, виховання у художньому колективі. Науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів: застосування індивідуального підходу, застосування інноваційного підходу, стимулювання активності й самостійності. Визначено та конкретизовано критерії (мотиваційний, теоретичний, практичний), показники та схарактеризовано рівні (високий, достатній, середній, початковий) готовності студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. Розроблено й експериментально перевірено ефективність моделі підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів.

Ключові слова: підготовка студентів педагогічного коледжу, навчання музики молодших школярів, педагогічні умови, застосування індивідуального підходу, застосування інноваційного підходу, стимулювання активності й самостійності, організація самостійної роботи, підготовка до самонавчання та самовиховання, виховання у художньому колективі.

Радзивил Т. А. Подготовка студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, Умань, 2015.

Диссертация посвящена проблеме подготовки студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников. Доказана актуальность темы, проанализировано состояние и содержание подготовки студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников и выяснены особенности этого процесса.

Раскрыта сущность подготовки студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников – совокупность составляющих: развитие педагогических, музыкальных и творческих способностей; формирование педагогических умений и достижение высокопроизводительного уровня профессиональной деятельности будущих учителей музыкального искусства начальной школы; формирование и совершенствование собственного педагогического мастерства студентов для будущей профессиональной деятельности.

Структура подготовки студентов представлена в виде следующих компонентов: циклы подготовки (общеобразовательная, гуманитарная и социально-педагогическая, естественнонаучная, профессионально-практическая); формы работы со студентами (индивидуальная – обучение игре на музыкальном инструменте, коллективная – участие в оркестре народных инструментов, групповая – получение теоретических знаний), которые способствуют пониманию содержания и художественного образа музыкальных произведений.

Содержание подготовки студентов предусматривает: подготовку к педагогической деятельности; подготовку к творческому общению с младшими школьниками; развитие музыкально-педагогических способностей; формирование и совершенствование компонентов педагогического мастерства.

Определены критерии (мотивационный, теоретический, практический), показатели и качественные характеристики уровней (высокий, достаточный, средний, начальный) готовности студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников.

Теоретически обоснованы педагогические условия подготовки студентов к указанной деятельности: применение индивидуального подхода, применение инновационного подхода, стимулирование активности и самостоятельности, которые способствуют повышению уровня готовности студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников.

Разработано и экспериментально проверено эффективность модели подготовки студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников, в которой отражены: цель, компоненты подготовки, принципы учебно-воспитательного воздействия, педагогические условия подготовки, содержание, формы и средства организации указанного процесса, критерии, уровни и результат. Составляющие компоненты модели взаимозависимые и взаимодополняющие друг друга.

Существенное внимание сосредоточено на применении инновационных методов подготовки студентов без начального музыкального образования в классе основного музыкального инструмента (упражнения для быстрого овладения меховыми штрихами, различные методы быстрого запоминания нотного текста, упражнения для рационального формирования умений и навыков игры левой рукой, методы ускоренного совершенствования мелкой моторики пальцев рук, техники исполнения арпеджио); на создании индивидуальных программ развития каждого студента с учетом способностей, возможностей, желаний и трудолюбия; стимулировании активности и самостоятельности студентов путем заинтересованности их мгновенными или быстрыми положительными результатами формирования умений и навыков во время индивидуальных занятий по основному музыкальному инструменту; организации самостоятельной работы студентов и их подготовки к самообучению и самовоспитанию.

Результаты экспериментальной работы по внедрению и апробации модели подготовки студентов педагогического колледжа к обучению младших школьников подтвердили их эффективность.

Ключевые слова: подготовка студентов педагогического колледжа, обучение музыке младших школьников, педагогические условия, применение индивидуального подхода, применение инновационного подхода, стимулирование активности и самостоятельности, организация самостоятельной работы, подготовка к самообучению и самовоспитанию, воспитание в художественном коллективе.

Radzivil T. A. The Training of pedagogical college students to teaching music of junior pupils. – On the right of manuscript.

The dissertation for the degree of the Candidate of Pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Uman State Pavlo Tychyna Pedagogical University, Uman, 2015.

The dissertation dwells on the problem of pedagogical college students training to teaching music of junior pupils. The topicality of the theme is proved, the content and state of pedagogical college students training to teaching music at primary school are analyzed and the peculiarities of the process of training are found out. Author determined the components of students training: the organization of individual work, self-education training, and the artistic society education. The pedagogical conditions of pedagogical college students training to teach music at primary school are scientifically substantiated: the usage of individual and innovative approaches, the activity and independence stimulating.

The criteria (such as motivational, theoretical, practical) are defined and specified and the level (high, upper-intermediate, intermediate, basic) of the pedagogical college students preparedness to teaching music at primary school are characterized. The effectiveness of the model of pedagogical college students training to teaching music of junior pupils is developed and tested.

Key words: Pedagogical College students training, teaching music at primary school, pedagogical conditions, individual approach, the usage of an innovative approach, activity stimulating, individual work organization, training to self-education, education under the conditions of artistic society.

Підписано до друку 26.02.2015 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 18.

«Видавництво “Науковий світ”»®
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua